

P. Pál Ödön: A felhők kapitánya. Regény. Vezényi Elemér rajzaival. Budapest, Szent István-Társulat kiadása. P. Pál Ödön, kinek *A bujdosó vagyona* c. regényét a kritika nagy elismeréssel fogadta, új munkával jelenik meg az irodalom nyilvánossága előtt. Mint előbb regényét, ezt is a nagy formái, főleg nyelvbéli műgond s a mély problémák felé hajló nemes komolyság és verőfényes idealizmus jellemzik.

A monológ keretében felépült regény főhőse a felhők kapitánya: Bajóthy Péter. Azt lehetne mondani, ő teszi ki a regény cselekvő részét. Mellette a regény másik hőse, aki elmondja, helyesebben talán a fájdalmas emlékezésképeivel áteszméli s a monológ formájában elénk viteli az egész regény életét: Szöllőssy István. Két fiatal lélek. Bajóthy Péter erdélyi, Szöllőssy István dunántúli. Mind a kettő mögött ott sötétlik, később pedig, mint sors, rájuk nehezedik a családjuk, a földjük hívó története. Bajóthyt várja Erdély, hogy kiaknázza és kulturálja természeti erőit, nevelje népét, Szöllőssynek pedig az atyjától elvesztett ősi birtok visszaszerzésének nagy hivatása adja meg életfeladatát. Ennek a két hivatástörténetnek a keretében folyik le a regény cselekményanyaga. A két fiú egy darabig együtt tanul, később elválnak, mindegyikük megy a hivatásuk útján. Az összekötő kapocs közöttük a barátságon kívül Szöllőssy húga: Ilus, akihez Baróthyt sok viszontagságon át is tisztán megőrzött szerelem fűzi. A kitört háború, de már előbb is, a magyarság részvétlen közönyössége s a guruló oláh arany ősszetörök Bajóthy nagy álmait. Ekkor a Dunántúlra megy s itt akarja mérnöki tudományát a kommunizmustól kifosztott hazája felsegítésének szolgálatába állítani. Terve már-már sikerül. Boldogsága is majdnem teljes lesz, amikor az ősi vagyonát visszaszerzett Szöllőssy-család Ilusát magának gondolja. Egy szerencsétlen fordulat azonban Ilust a halálba ragadja tőle. A mindenét elvesztett Bajóthy Péter pedig a nagy keresztény hit erejével és vigaszával s szívében a karmelita-rendben keresztyén nyugalom és megnyugvást.

A regény cselekménye, mint kitétszik, bonyolult szövésű és zsúfolt halmozású. Lépten-nyomon ott érzik a cselekmény egysége megszólásának esztétikai veszedelme. De a szerző bonyolításának művészete mindig betölti a már beálló

hasadékokat és végül is az egész regényt a személyes történet fölé emelkedő szimbolikus munkának: egy darab magyar sorsregénynek mintázza ki. Ezen a ponton kap az egész mű mélységet és erőt. S ha talán a részletekben itt-ott akad egy-egy ki nem dolgozott vonás, avagy motívum s ha a történelmi környezetrajz egy kissé gyors-sodrú, a regény alakjai mind a probléma mélységéből és teljességéből nőnek, duzzadnak ki és élnek a maguk fájdalmas, de igaz életük igazát. És épen azért, mert annyira az életet élnek, hiszszük el nekik az írónak rajtuk példázott eszményi tanítását: A valóságban csálódhatik az ember, az eszménységben soha.

Brisits Frigyes.

Tremkó György: Temető-kultúra. Budapest, Élet-kiadás. A vázlatokkal, fényképekkel, korhadtt, kidőlt sírkeresztekkel és gondozott, rendben tartott síremlékekkel gazdagon ellátott kis munka nem irodalmi értéket keresve indult el hódító útjára. A legnemesebb emberi célt tűzte maga elé, azt, hogy az elhanyagolt, dudvából és gatzól felvert — főleg falusi temetőt — siralmas állapotából és nyomasztó elhagyatottságából kiemelje, s a kegyeletnek gondozott, virággal díszített, áhitatos szent helyévé tegye. Ennek a gyakorlati célnak megfelelően a könyvecske a temetők rendezéséről és fenntartásáról vonatkozó szabályrendelet-tervezetet is közöl; megtaláljuk benne ezenkívül a temető-kérdéssel kapcsolatos jogforrások betűrendes tárgymutatóját is. Kétségtelen, hogy sok helyen megfelelnek a holtakról, abban a hitben, hogy a díszes temetéssel mindent elvégeztek. Súlyos és halaszthatatlan kötelességek várnak e tekintetben ránk. S itt nem elég csak a harmónia kedvelése és a tisztaság szeretete, gyakran jelentős anyagi áldozatokat is kell hozni.

De a falusi temetőgondozás épen ezért alighanem meg fog akadni. Bárminő meleg szívvel és lankadatlan hévvel buzgólkodik is szerzőnk a gondolat megvalósításán, félő, hogy az anyagiak a mozgalmat idő előtt megakasztják. A temető bekerítése, díszítése sok munkaerőt és pénzt igényel, amit vagy a sírhelymegváltásból, vagy a halott hozzátartozóitól vagy a községi háztartásból lehetne előteremteni. Azonban akármilyik, csak nagyon nehezen sikerül. Azonkívül valamilyen, bármily kezdetleges kertészeti berendezésre, víz-